

СТАНОВИЩЕ

по конкурса за **ДОЦЕНТ** в професионално направление

8.4. „Театрално и филмово изкуство“ и научна специалност „Кинознание, киноизкуство и телевизия (история и теория на филмовата индустрия)“ за нуждите на сектор „Екранни изкуства“, обявен от Института за изследване на изкуствата – БАН с публикация в Държавен вестник, бр. 97/10.12.2019 г.

Кандидат: д-р Александър Донев Ангелов

Член на научно жури: проф. д.н. Божидар Стефанов Манов

Приемам за рецензиране (становище) предложените материали от единствения кандидат по обявения конкурс д-р Александър Донев Ангелов. Кандидатът отговаря на условията, заложи в Глава III, Раздел III, чл. 53 от ППЗРАСРБ, както и на допълнителните изисквания, посочени в Приложение 2 на Правилника за условията и реда за придобиване на научни степени и за заемане на академични длъжности в Института за изследване на изкуствата, БАН. Доказателство за това са представените от кандидата: Справка по Приложение 2 и Справка за минималните изискванията на НАЦИД, от която е видно, че при необходим брой от 360 точки (за доцент), кандидатът Александър Донев Ангелов има над 550 точки.

Кандидатът се явява с хабилитационен труд „Независимите в киното. От Едисон до Нетфликс“ (изд. ФънТези, 2019, ISBN:978-619-91267-0-7, 306 стр.) и 7 публикации в научни издания, различни от публикациите за придобиване на образователната и научна степен доктор. Освен това той сочи и участие в 6 международни научни конференции (през периода 2016 -2019 г.) и 7 цитирания на негови трудове в публикации на български автори.

Няма как да не отбележа, че през последните години изследователските интереси на кандидата д-р Александър Донев Ангелов са насочени предимно в полето на реалната социална реализация на филмовите произведения, а именно срещата им с публиката. С такава подчертана

насоченост бе предишната му книга „Помощ от публиката. Българските игрални филми от началото на XXI век и техните зрители в кината“ (2018). Отбелязвам това, тъй като именно в нея се загатват особеностите в социалното битие на филмовите произведения с различен „ембрионален“ стадии – с институционално финансиране или без такова. Т.е. интересът към настоящата изследователска тема за „независимите в киното“ не е изненадващ, а следва логиката на авторските интереси по оста „филмопроизводство – финансиране - зрители“ и обратния ефект на пазара.

Настоящият монографичен хабилитационен труд наистина е първо цялостно изследване в нашата научна литература, посветено на независимото кино като самостоятелен и твърде специфичен феномен в общото поле на филмовата култура през последните 110 години (а това ще рече периода след първите „тийнейджърски“ години на кинематографа). За 125-годишната история на киното 110 години са твърде значителен отрязък и неговото историческо осмисляне, дори и само в избраното сечение за независимото кино, никак не е лесно. Авторът обаче го прави убедително и изчерпателно (в разумна степен), като логично и оправдано започва обзора с американското кино от времето на неговия неволен „кръстник“ Томас Едисон, на чийто патентен тръст се противопоставят новите „независими“.

По-нататък на базата на изобилен материал от историята на киното, поднесен в логична последователност, монографията търси основните естетически, технологични, социологически и културологични предпоставки на алтернативното филмово творчество, което с годините все повече е припознавано именно с названието „независимо“. А именно като такова то открива и изгражда през десетилетията своите стратегии за общуване с публиката, подчинени на принципно различни икономически и (не)пазарни подходи. Трябва да отбележим, че изследването не пропуска и един друг твърде важен фактор в трудното битие и още по-сложно общуване на независимото кино с корпоративния кинобизнес, който притежава всички структурно определящи звена (филмопроизводство, разпространение, показ плюс ПР и маркетингови инструменти), а именно технологичния фактор в развитието на кинематографа като най-масова аудиовизуална медия, поне до появата на телевизията. А след това картината се нюансира, без да се променя принципно чак до съвременната

дигитална реалност. Защото тъкмо при нея и с нейните практически неизчерпаеми технологични и комуникативни възможности, картината се променя рязко, чак до драстично масовизиране на независимото филмово творчество и като производство, но най-вече като възможности за промоция и разпространение.

Тези изключително важни процеси в най-новия период от развитието на екранните аудиовизуални медии са засегнати с подобаваща дълбочина в хабилитационния труд и са осмислени с аргументирани и убедителни анализи. Така анализът логично достига до мощното цунами на днешните стрийминг платформи, засега като „крайна гара“ с табела Netflix, елегантно рамкирана и в подзаглавието „От Едисон до Нетфликс“.

(Да вметна в скоби: възможно продължение на изследването може да се развие под название „Независимите в киното преди и след коронавируса“. Шегата, разбира се, но при очевидните и безалтернативни рестриктивни мерки за „социална изолация“ независимите сигурно ще потърсят откритата врата, през която да се промушат. Културният сектор обикновено реагира бързо и сърчно в подобни ситуации.

Справката за приносите е твърде дълга (12 страници) и прекалено описателна. Но от нея могат да се извлекат няколко основни съждения, а именно:

- Хабилитационният труд е първо цялостно изследване в българската научна литература на независимото кино като характерен феномен и неразделна част от филмовата култура;
- Подчертава се неговия неинституционален характер;
- Акцентът върху значението на дигитализацията;
- Прилагането в анализа на социологическата теория на Пиер Бурдийо;
- Изясняване на модела, по който функционира мега компанията Нефликс като актуален световен феномен;
- Развита теза за връзката между филмовата индустрия, структурата на кинобизнеса и проблема за публиката;

По-особен нюанс има само в приноса за „Дефиниране за първи път в българската научна литература на понятието за филмов пазар“, доколкото авторът прави почти същото в предишния си труд „Помощ от публиката. Българските игрални филми от началото на XXI век и

техните зрители в кината“ (2018). Уточнявам: неговият принос и авторство са безспорни, с добавката, че вече го е направил година по-рано, а сега разширява обхвата от националния към глобалния филмов пазар (с акцент върху американския).

В заключение отбелязвам: при посочените качества на основния хабилитационен труд „Независимите в киното. От Едисон до Нетфликс“ и като вземам предвид другите съпътстващи публикации и научноизследователски дейности на кандидата д-р Александър Донев Ангелов, смятам, че той отговаря на изискванията и изпълнява критериите за присъждане на академичната длъжност „доцент“ и гласувам положително с ДА.

31 март 2020 г.

Проф. д.н. Божидар Манов